

Ρωμαίος και Ιουλιέτα του Κάρλο Ρέι, Κ. Καϊμάκης

Κωνσταντίνος Καϊμάκης

Ρωμαίος και Ιουλιέτα

1. Αισθηματική- δραματική, 118', Μ. Βρετανία- Ιταλία 2013

Του Κάρλο Καρλέι

Με τους Χέιλι Στέινφελντ, Ντάγκλας Μπουθ, Πολ Τζαμάτι, Ντέμιαν Λιούις, Στέλαν Σκάρσγκαρντ, Νατάσα Μακέλον

Μοντέγοι και Καπουλέτοι, οι πιο ισχυρές φατρίες ευγενών στη Βερόνα του 16ου αιώνα, μισούνται θανάσιμα εδώ και αιώνες εξαιτίας μιας παλιάς βεντέτας που κανείς πλέον δεν θυμάται πως ξεκίνησε. Απηυδισμένος ο πρίγκιπας Εσκάλους, ανακοινώνει διάταγμα σύμφωνα με το οποίο θα τιμωρείται με θάνατο όποιο μέλος της μιας ή της άλλης οικογένειας, τολμήσει να ξανανοίξει τον κύκλο του αίματος. Εν τω μεταξύ στο αρχοντικό του Καπουλέτου, πραγματοποιείται γιορτή ώστε να γνωρίσει ο κόμης Πάρης την όμορφη Ιουλιέτα, τη θυγατέρα του οικοδεσπότη, από τον οποίο έχει ζητήσει το χέρι της. Στο μασκέ χορό θα παρεισφρήσει κρυφά ο Ρωμαίος Μοντέγος που είναι ερωτευμένος με τη Ροζαλίνα, ανιψιά του Καπουλέτου αλλά όταν αντικρίζει την Ιουλιέτα χάνει το... φως του! Με θράσος που μόνο ένας τρελός ή ερωτευμένος διαθέτει, χορεύει μαζί της, την φιλάει και το πρωί κρύβεται κάτω από το μπαλκόνι της για να κρυφακούσει την ερωτική εξομολόγηση της. Τα υπόλοιπα είναι εκτός από γνωστά και ο δραματικός επίλογος της πιο μεγάλης ερωτικής ιστορίας που γράφτηκε ποτέ.



Από τα πρώτα και πιο διάσημα έργα του Σαίξπηρ γραμμένο στα 1595, το απόλυτο love story «Ρωμαίος και Ιουλιέτα», έχει μεταφερθεί άπειρες φορές στο θέατρο, στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση. Ξεχωρίζει φυσικά η εκδοχή του Φράνκο Τζεφινέλι (1968) καθώς και η αποδόμηση του έργου που έκανε με μια γκανγκστερική ροκ οπερετική ματιά ο Μπαζ Λούρμαν (1996) με τον Ντι Κάπριο να κάνει... όργια ως Ρωμαίος, ενώ ακόμη και στα καθ' ημάς δόθηκε ο απαραίτητος κιτ τραγέλαφος («Η νεράιδα και το παλικάρι» του Ντίνου Δημόπουλου) με το εθνικό ζευγάρι Βουγιουκλάκη- Παπαμιχαήλ να προκαλεί άθελα του γέλια στη κρητική βεντέτα των Βροντάκηδων και Φουρτουνάκηδων! Εδώ ο άγνωστος στο ελληνικό κοινό Κάρλο Καρλέι (η μεγαλύτερη σκηνοθετική στιγμή του το τηλεοπτικό θρησκευτικό δράμα «Padre Pio» του 2000 ενώ ήταν στους συνσεναριογράφους της επικής «Τελευταίας λεγεώνας» του 2007 με τους Κόλιν Φερθ και Μπεν Κίνγκσλεϊ), αναθέτει στο βραβευμένο με όσκαρ Τζούλιαν Φέλοους τη διασκευή του σαιξπηρικού κειμένου.

Παρότι ο Φέλοους – εκ των δημιουργών του τηλεοπτικού «Ο πύργος του Ντάουντον» και του κομψοτεχνήματος του Αλτμαν «Έγκλημα στο Γκόσφορντ παρκ» – δεν ακολουθεί το έμμετρο στίχο του Σαίξπηρ, διατηρεί μια ποιητικότητα αρκετά συμβατή και πιστή με το πνεύμα του έργου, προσφέροντας μια ικανοποιητική πλατφόρμα παρακολούθησης του φιλμ. Ενός φιλμ που απευθύνεται πρωτίστως στο νεανικό κοινό των multiplex, αναλαμβάνοντας ένα ρόλο ψυχαγωγικό και εκπαιδευτικό μαζί για τους νεαρούς θεατές. Υπό αυτή την σκοπιά η ταινία του Καρλέι έχει κάποιο νόημα. Ο έμπειρος σινεφίλ όμως και κυρίως αυτός που έχει χορτάσει από την ποιητική πληρότητα του Τζεφινέλι ή τη δαιμονιώδη κάμερα του Λούρμαν, θα μείνει αδιάφορος. Χωρίς σκηνοθετικές εκπλήξεις, με ένα πρωταγωνιστικό ζευγάρι άφθαρτο αλλά και άγευστο μαζί, με μια κινηματογράφιση που ποντάρει στα δυνατά κομμάτια του αρχετυπικού έρωτα, τούτη η σαιξπηρική διασκευή δεν έχει και πολλά να μας πει. Κρατάμε την υποκριτική αξία του Πολ Τζαμάτι (στο ρόλο του πάτερ Λαυρέντιου), τα υπέροχα τοπία της Βερόνα και της Μάντοβα, την αίσθηση μιας θεαματικής παραγωγής με έμφαση στην καλλιτεχνική διεύθυνση και φυσικά το μαγικό φίλτρο του καταδικασμένου έρωτα που δεν ξεθωριάζει ποτέ.

Κωνσταντίνος Καϊμάκης,

<http://screeneye.net/romeos-ke-ioulietaromeo-juliet/>

Ασκήσεις

1. Η κριτική του Κωνσταντίνου Καϊμάκη οργανώνεται σε τρεις νοηματικές ενότητες. Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο σε κάθε ενότητα.
2. Ποια είναι τα θετικά και ποια τα αρνητικά σχόλια του Κ. Καϊμάκη; Ποια είναι η συνολική εκτίμησή του για την ταινία;

Η μετάφραση ξένων όρων συνδέεται στενά με το γενικότερο φαινόμενο του δανεισμού (βλ. 1.7), εφόσον οι προς μετάφραση όροι εισέρχονται στη γλώσσα ως δάνεια από άλλες -ισχυρότερες συνήθως - γλώσσες, ενώ οι νέοι όροι που προκύπτουν ως αποτέλεσμα της διαδικασίας της μετάφρασης ονομάζονται, χαρακτηριστικά, μεταφραστικά δάνεια (π.χ. φουτμπόλ --> ποδόσφαιρο, τηλεκοντρόλ --> τηλεχειριστήριο). Οι ξένες λέξεις καλύπτουν κυρίως κενά ορολογίας των επιστημών, της τεχνολογίας ή ειδικών τομέων της καθημερινής ζωής (π.χ. μόδα, κουζίνα, αθλητισμός). Επιπλέον, εξειδικεύουν εννοιολογικές περιοχές, όπου ο ελληνικός όρος καλύπτει το γενικό φάσμα και ο ξένος έρχεται να κατονομάσει μικρό μόνο τμήμα του. Π.χ. υποδοχή λέμε το γενικό φαινόμενο, ρεσεψιόν τον χώρο υποδοχής ενός ξενοδοχείου. Άλλο το γενικότερο ύφος, άλλο το στιλ ή στιλάκι ενός ατόμου, άλλο σημαίνουν και οι αντίστοιχα παραγόμενες εκφράσεις (έχει ύφος ¹ έχει στιλ), όσο και αν υπάρχουν ενδιάμεσοι τόποι ταύτισης των δύο.

Αντίθετα όμως με άλλες μορφές δανεισμού, αυθόρμητες και απροσχεδίαστες, η μετάφραση των λέξεων που μια γλώσσα δανείζεται από μίαν άλλη αποτελεί κατά κανόνα προσχεδιασμένη διαδικασία, η οποία πραγματοποιείται από συγκεκριμένους φορείς, εξυπηρετεί ορισμένες πρακτικές ανάγκες της κοινωνίας, αλλά συνδέεται συχνά και με ιδεολογικές στάσεις εθνοκεντρισμού και επιθυμίας εθνικής και γλωσσικής "καθαρότητας" (βλ. 2.1, 2.2). Η γλώσσα-αποδέκτης των δανείων, δηλαδή, θεωρείται από τους χρήστες της ότι κινδυνεύει με αλλοίωση των χαρακτηριστικών της από την ύπαρξη ή τη συνεχή εισροή των ξένων όρων και το αίτημα της μετάφρασής τους προέρχεται, τουλάχιστον για ορισμένες ομάδες, από την ουτοπική - στην αθώτερη μορφή της - [λογική της απόλυτης γλωσσικής ομοιογένειας](#).

Η κινδυνολογική αντιμετώπιση της αθρόας εισαγωγής ορολογίας στους τομείς κυρίως της τεχνολογίας και των επιστημών, όπου εντοπίζεται ο μεγαλύτερος αριθμός των σύγχρονων δανείων, δεν λαβαίνει υπόψη της ότι το φαινόμενο οφείλεται στην απουσία παραγωγής τεχνολογίας ή επιστημονικής γνώσης από τη χώρα-αποδέκτη της ορολογίας. Συνεπώς, δεν έχει νόημα να αντιμετωπίζεται αποκλειστικά με την

καταπολέμηση του απλού "συμπτώματος", της μορφής δηλαδή που θα έχουν οι όροι, οι οποίοι θα αντιστοιχούν στις νέες έννοιες: της γλώσσας προέλευσης ή της γλώσσας-αποδέκτη. Στην ελληνική κοινωνία το πρόβλημα επιτείνεται από το γεγονός ότι πολλοί από τους νεόπλαστους στη γλώσσα προέλευσης όρους κατασκευάζονται, σύμφωνα με την ισχύουσα παράδοση, από ελληνικές ρίζες (π.χ. *astrophysics*, *tomographie*), πράγμα που ενισχύει τις εθνοκεντρικές ιδεολογικές στάσεις.[...]

http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_d12/d_12_thema.htm

3. Οργάνωση project «Ρωμαίος και Ιουλιέτα»:



Εργαστείτε σε ομάδες.

- Διαβάστε το θεατρικό έργο του Σαίξπηρ *Ρωμαίος και Ιουλιέτα*.
- Δείτε την ομώνυμη ταινία του σκηνοθέτη Κάρλο Ρέι που γυρίστηκε σχετικά πρόσφατα (2013) και καταγράψτε τις εντυπώσεις σας.
- Διαβάστε ξανά τις δύο διαφορετικές κριτικές (την παρούσα και του [M. Κρανάκης](#)) για την ταινία και συζητήστε λαμβάνοντας υπόψη τις εξής ερωτήσεις: Με ποια κριτική συμφωνείτε περισσότερο, σε ποια σημεία, και γιατί; Με ποια κριτική διαφωνείτε, σε ποια σημεία, και γιατί;
- Δοκιμάστε να γράψετε τη δική σας κριτική απευθυνόμενοι αποκλειστικά σε νεανικό κοινό, βλ. και ['Εκφραση-Έκθεση Β' λυκείου. σ. 208](#). Αναρτήστε την κριτική σας στην ιστοσελίδα του σχολείου σας.
- Όσοι ενδιαφέρεστε περισσότερο για το θέμα μπορείτε να δείτε και την ομώνυμη ταινία του Φράνκο Τζεφινέλι, προκειμένου να συγκρίνετε τις δύο ταινίες.

4. Όσοι είστε κινηματογραφόφιλοι οργανώστε μια ομάδα κριτικής κινηματογράφου με μόνιμη στήλη στην ιστοσελίδα του σχολείου σας. Η ομάδα αναλαμβάνει την ενημέρωση των μαθητών σχετικά με τις καινούριες ταινίες.

5. Λέγεται ότι το έργο *Ρωμαίος και Ιουλιέτα* μας



προσφέρει την πιο δυνατή ιστορία νεανικού έρωτα,

«το απόλυτο love story» και, παρότι η ιστορία αναφέρεται σε μια παλαιά εποχή, εξακολουθεί και σήμερα να συγκινεί και να εμπνέει. Δοκιμάστε να γράψετε και σεις μια ιστορία νεανικού έρωτα στη σημερινή εποχή, αντλώντας έμπνευση από το έργο. Μπορείτε, αν θέλετε, να κρατήσετε το βασικό μοτίβο του έργου που είναι ο έρωτας ανάμεσα σε δύο νέους που ανήκουν σε διαφορετικές, και μάλιστα αντίπαλες, κοινωνικές ομάδες.

6. Να διαβάσετε το παρακάτω



απόσπασμα που αναφέρεται στη

δύναμη του έρωτα και της αγάπης. Προέρχεται από το κορυφαίο ερωτικό ειδυλλιακό δράμα *Γκόλφω* του Σπύρου Περεσιάδη. Πρόκειται για άλλη μια ιστορία συγκλονιστικού έρωτα με τραγικό τέλος. Η Γκόλφω και ο Τάσος, δύο νεαρά παιδιά, ορκίζονται αιώνια αγάπη. Η Γκόλφω, πιστή στον όρκο της, αρνείται τον άρχοντα που θέλει να την παντρευτεί, αλλά ο Τάσος, αψηφώντας τον δικό του όρκο, δέχεται να πάρει γυναίκα του την πλούσια νέα που του προξενεύουν. Όταν αλλάξει γνώμη, θα είναι πολύ αργά. Η παραβίαση του όρκου ισοδυναμεί με θάνατο και κινεί τις δυνάμεις του πεπρωμένου με αδυσώπητο τρόπο. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα η Γκόλφω απορρίπτει τη συμβουλή της Αστέρως, που την παροτρύνει να ξεχάσει τον άπιστο Τάσο και να παντρευτεί τον πλούσιο Κίτσο.

*“Αχ! Η αγάπη μάνα μου, πεντάκριβη μανούλα,
χόρτο δεν είναι για να βγει με τόση ευκολία.
Είναι δεντρί βαθύριζο, π’αν θες για να το βγάλεις,
πριχού μονάχο μαραθεί, σ’οργώνει την καρδιά σου,
βγαίνει μαζί με την καρδιά. Είν’ ή αγάπη βάτος,
π’αν τύχει, μάνα, και πιαστείς μέσα στις αγκαθιές του,
δεν ξεμπερδεύεις εύκολα, θα φύγεις λαβωμένη.
Είν’η αγάπη θάλασσα που γλυκοκουματίζει,
κι αν τύχει τα γαλάζια της νερά σε ξεγελάσουν,
τις ομορφιές της λιμπιστείς κι απλώσεις τα πανιά σου,
δεν είναι, μάνα, βολετό πίσω για να γυρίσεις·
κι αν σε βοηθήσουν οι καιροί, με κίνδυνο μεγάλο
στην άλλη άκρη θε να βγεις· αλλιώςτικα εχάθης.
Είν’η αγάπη [...]”*

- Να γράψετε ένα σύντομο κείμενο, που αρχίζει με τη φράση: «Είν'η αγάπη...». Επιλέγετε εσείς τη μορφή του κειμένου σας που μπορεί να είναι πεζό, ποιητικό ή θεατρικός μονόλογος.
- Να δείτε την ταινία *Γκόλφω* του Ορέστη Λάσκου που έσπασε τα ταμεία της εποχής (πρώτη προβολή 1955) και να μοιραστείτε τις εντυπώσεις σας, βλ.σχετικά:



<http://www.sansimera.gr/articles/558>

7. Να διαβάσετε το παρακάτω απόσπασμα για τον έρωτα από το βιβλίο *Εγκώμιο για τον έρωτα* του Γάλλου φιλοσόφου Αλαίν Μπαντιού (Alain Badiou, 1937-), όπου ο Μπαντιού δίνει συνέντευξη στον δημοσιογράφο Νικολά Τρυόνγκ (Nicolas Truong). Ο Μπαντιού δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στον έρωτα. Υποστηρίζει ότι η ύπαρξη της φιλοσοφίας προσδιορίζεται από τέσσερις όρους, από την επιστήμη, την τέχνη, την πολιτική και τον έρωτα.

Alain Badiou

Υπενθυμίσατε προηγουμένως ότι ο Πλάτωνας είχε ήδη διαπιστώσει τον ιδιαίτερο δεσμό ανάμεσα στον έρωτα και στην αλήθεια. Ως προς τι όμως ο έρωτας είναι, κατά τη γνώμη σας, μια “διαδικασία αλήθειας”;

Υποστηρίζω ότι ο έρωτας είναι πράγματι αυτό που αποκαλώ στη φιλοσοφική μου ιδιόλεκτο μια “διαδικασία αλήθειας”, δηλαδή μια εμπειρία όπου ένας ορισμένος τύπος αλήθειας κατασκευάζεται. Αυτή η αλήθεια είναι πολύ απλά η αλήθεια πάνω στο Δύο. Η αλήθεια της διαφοράς ως τέτοιας. Και θεωρώ ότι ο έρωτας-αυτό που αποκαλώ η “σκηνή του Δύο”-είναι αυτή η εμπειρία. Υπό αυτή την έννοια κάθε έρωτας που αποδέχεται τη δοκιμασία, που αποδέχεται τη διάρκεια, που αποδέχεται ακριβώς αυτή την εμπειρία του κόσμου από τη σκοπιά της διαφοράς παράγει με τον τρόπο του μια νέα αλήθεια πάνω στη διαφορά. Γι’αυτό ακριβώς κάθε αληθινός έρωτας ενδιαφέρει ολόκληρη την ανθρωπότητα, όσο ταπεινός κι αν είναι φαινομενικά, όσο κρυμμένος κι αν είναι. Ξέρουμε καλά ότι οι ερωτικές ιστορίες παθιάζουν όλον τον κόσμο! Ο φιλόσοφος οφείλει να ρωτήσει γιατί μας παθιάζουν. Γιατί όλες αυτές οι ταινίες, όλα αυτά τα μυθιστορήματα, όλα αυτά τα τραγούδια εξ ολοκλήρου αφιερωμένα σε ερωτικές ιστορίες; Πρέπει σίγورا να υπάρχει κάτι το καθολικό στον έρωτα ώστε αυτές οι ιστορίες να ενδιαφέρουν ένα τόσο μεγάλο κοινό. Το καθολικό που υπάρχει είναι ότι κάθε έρωτας προτείνει μια καινούρια εμπειρία αλήθειας σχετικά με το να είμαστε δύο και όχι ένας. Το ότι μπορούμε να συναντήσουμε και να αποκτήσουμε την εμπειρία του

κόσμου με έναν άλλον τρόπο απ'ό,τι μέσω μιας μοναχικής συνείδησης, ιδού αυτό για το οποίο οποιοσδήποτε έρωτας μας προσφέρει μια καινούρια απόδειξη. Και γι'αυτό αγαπάμε τον έρωτα, όπως λέει ο Άγιος Αυγουστίνος, αγαπάμε να αγαπάμε, αλλά επίσης αγαπάμε να αγαπούν και οι άλλοι. Πολύ απλά γιατί αγαπάμε τις αλήθειες. Αυτό ακριβώς είναι που προσδίδει όλο το νόημά της στη φιλοσοφία: οι άνθρωποι αγαπούν τις αλήθειες, ακόμη κι όταν δεν ξέρουν ότι τις αγαπούν.

Alain Badiou με τον Nicolas Truong,

Εγκώμιο για τον έρωτα

- Ποια σκέψη του Μπαντιού σας κάνει εντύπωση; Δοκιμάστε να την αναπτύξετε με απλά λόγια.
- Ο Truong στην ερώτησή του προς τον Μπαντιού αναφέρει ότι ο Πλάτωνας είχε ήδη διαπιστώσει τον ιδιαίτερο δεσμό ανάμεσα στον έρωτα και στην αλήθεια. Διαβάστε και συζητήστε το απόσπασμα από το Συμπόσιο του Πλάτωνα που αναφέρεται στον Έρωτα ([Ο έρωτας δαίμων μέγας. ΠΛΑΤΩΝ 132. – Συμπόσιον 202d8-204b7](#)). Ποια φαίνεται να είναι η σχέση του Έρωτα με την αλήθεια; Ποιες σκέψεις σας δημιουργούνται διαβάζοντας τον πλατωνικό μύθο για τον Έρωτα;